

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., a soudců JUDr. Milana Podhrázkého, Ph.D., a JUDr. Miloslava Výborného v právní věci žalobce: **L. N.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 16, Praha 1, o žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 8. 2018, čj. 62 A 125/2018-155,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se z a m í t á**.
- II. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 22. 8. 2018, čj. 62 A 125/2018-155, **se r u š í** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobou podanou k Městskému soudu v Praze a později vyloučenou k samostatnému projednání se žalobce domáhá zrušení rozhodnutí žalované ze dne 10. 2. 2018, čj. 10.01-001180/17 a čj. 10.01-000004/18-002, kterými žalovaná nevyhověla jeho žádosti na určení advokáta k poskytnutí právní služby. Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 22. 5. 2018, čj. Nad 104/2018-79, věc přikázal k projednání a rozhodnutí Krajskému soudu v Brně (dále „krajský soud“). Součástí žaloby je též žádost o osvobození od soudních poplatků a návrh na ustanovení zástupce.

[2] Krajský soud v záhlaví označeným usnesením zamítl žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků i o ustanovení zástupce. Vyšel z toho, že žalobce neuvedl v „*Prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech*“ (dále jen „prohlášení“) úplné

a pravdivé údaje. Z něj plyne, že je absolutně nemajetný a zdravotně nezpůsobilý, podle zjištění krajského soudu je však podnikatelem se živnostenským oprávněním mimo jiné v oblasti oprav silničních motorových vozidel, přičemž toto živnostenské oprávnění není přerušeno. Krajský soud rovněž nahlédl na funkční webové stránky www.autodily-usa.cz, na nichž je jako kontakt na provozovnu uvedeno žalobcovo jméno s telefonním číslem. Krajský soud zjistil, že číslo je funkční; volaný sdělil, že náhradní díly mohou být k dispozici a jejich seznam lze zaslat na e-mail. Porovnáním fotografií vložených na webové stránky s náhledem z portálu www.mapy.cz se navíc jeví jako pravděpodobné, že vyobrazená vozidla jsou vyfocena na dvoře nemovitosti na adrese S. 18, na které žalobce uvádí adresu. To vše zpochybnilo věrohodnost údajů, které žalobce v prohlášení uvedl, proto jim soud neuvěřil a nevzal za prokázané, že by žalobce podmínky pro osvobození být částečně splňoval.

[3] Proti tomuto usnesení krajského soudu podal žalobce (dále „stěžovatel“) kasační stížnost. Požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti s tím, že *„usnesení ... je vůči němu hrubě dehonestující a urážlivé ... přežívá s jediným příjmem 6 448,- Kč/měsíčně, je hrubě svými příjmy pod hranicí chudoby a nebýt syna ... neměl by ani na léky a byl mrtvý.“*

[4] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval stěžovatelovou žádostí o osvobození od soudních poplatků a návrhem na ustanovení advokáta pro řízení o kasační stížnosti. Nyní vedené řízení je od soudních poplatků osvobozeno, neboť kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí, jímž krajský soud pouze upravoval vedení řízení a nerozhodoval o věci samé. Předmětem přezkumu tedy není rozhodnutí o návrhu ve věci samé (o žalobě), či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností [§ 1 písm. a), § 2 odst. 2 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích; srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, bod 29]. Proto Nejvyšší správní soud o žádosti na osvobození od soudních poplatků nerozhodoval. Ze stejných důvodů není rovněž pro toto řízení nutné zastoupení advokátem ve smyslu § 105 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Předmětem řízení o této kasační stížnosti je současně otázka takové povahy (posouzení osobních, majetkových a výdělkových poměrů stěžovatele), že k ochraně práv stěžovatele není advokáta nezbytně třeba, což je jednou z nutných podmínek pro ustanovení zástupce z řad advokátů v řízení o kasační stížnosti (srov. § 35 odst. 9 s. ř. s.). Stěžovatel sám navíc v podané kasační stížnosti zformuloval jasný petit i odůvodnění, proč by dle něj zdejší soud měl napadené usnesení zrušit. Proto Nejvyšší správní soud návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítl.

[5] Vzhledem k tomu, že podaná kasační stížnost byla podrobně odůvodněna a zastoupení advokátem není v dané věci nezbytnou podmínkou řízení, přistoupil Nejvyšší správní soud přímo k posouzení kasační stížnosti samotné.

[6] Po přezkoumání formálních náležitostí kasační stížnosti Nejvyšší správní soud shledal, že je podána řádně a včas v zákonné lhůtě (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) a oprávněnou osobou (§ 102 s. ř. s.).

[7] Kasační stížnost je důvodná.

pokračování

[8] Stěžovatel především namítl, že krajský soud nesprávně „a až hrubě urážlivě“ vyhodnotil jeho poměry tak, že zatížil řízení vadou, která má za následek nesprávné rozhodnutí ve věci osvobození od placení soudních poplatků a ustanovení zástupce. Poukázal na to, že napadené usnesení krajský soud odůvodnil „*smyslenkami, až úmyslnými lžmi, které si soud vymyslel.*“ O firmu, pro niž dříve živnostenské oprávnění získal, přišel v důsledku na něm spáchaných trestných činů. Není tedy pravdou, že by měl příjmy z živnostenského podnikání, jelikož své živnostenské oprávnění přerušil k 15. 8. 2012 a přerušeni stále prodlužuje. Naposledy přerušeni živnosti zaniklo podle sdělení živnostenského úřadu k 22. 7. 2018, ačkoliv mělo podle dřívějšího sdělení zaniknout až v roce 2019. Dne 5. 9. 2018 tak stěžovatel přerušeni živnosti opět prodloužil, a to na dobu 10 let. Krajským soudem uváděné webové stránky v roce 2007 zřídila jiná osoba, která již zemřela. Stěžovatel, který nikdy nepoužíval počítač, se neúspěšně pokusil stránky zrušit, nicméně bez znalosti přístupových hesel to není možné. Na stránky už několik let nikdo nereaguje a cenová nabídka autodílů na nich uvedená je z dnešního pohledu nereálná. Fotografie vložené na webových stránkách vyobrazující regály plné autodílů byly navíc použity z nabídky jiných firem; stěžovatel sám nikdy neměl sklad dílů a podnikal tak, že jednotlivé díly sháněl až po poptávce ze strany zákazníka. Na stránkách navíc nejsou vyobrazena vozidla, jak tvrdí krajský soud, ale pouze jedno vozidlo, která mělo ukázat předělání předku vozidla. Ta byla naposledy provedena v roce 2009. Tato fotografie tedy nijak nedokazuje, že by stěžovatel nadále podnikal, a to ať je vyfocena kdekoliv. To ostatně nedokazuje ani jeho telefonní číslo, které je na webových stránkách uvedené, neboť ho nezměnil z důvodu udržování kontaktů se svými známými. Údajný telefonát ze strany krajského soudu je brutální a vymyšlenou lží. Krajský soud skutečně ověřil, že je telefonní číslo funkční, nicméně stěžovatel nikdy za dobu svého podnikání od roku 2007 do roku 2012 nenabízel zaslání nabídky zboží na e-mail. Soud nezískal od stěžovatele informaci, že by nabízel autodíly nebo měl zaslat jejich nabídku na e-mail. Proto tato tvrzení nemohou být důkazem, že žalobce podniká a má příjmy z živnosti. Není tedy pravdou, že by krajský soud mohl na základě těchto smyšlenek považovat za prokázané, že stěžovatel nesplňuje podmínky pro ustanovení zástupce.

[9] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. „*účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.*“

[10] Při rozhodování o přiznání osvobození od soudních poplatků je dále nutno vycházet z toho, že „§ 36 odst. 3 s. ř. s. stanoví výjimku z pravidla – soudní poplatky jsou účastníci řízení z dobrých důvodů (zejména kvůli omezení podání k soudům na ta, která jsou skutku vážně míněna, a kvůli částečnému krytí nákladů na fungování justice) zásadně povinni platit a pouze výjimečně mají být od této povinnosti osvobozeni“ (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, čj. 1 As 70/2008-74, č. 2099/2010 Sb. NSS). Konstantní judikatura správních soudů vedle toho ovšem předpokládá, že „povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud

výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje“ (srov. usnesení zdejšího soudu ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004-50, č. 537/2005 Sb. NSS).

[11] Krajský soud v napadeném usnesení vyšel z několika výše již reprodukováných zjištění, která v kontextu zpochybňují věrohodnost tvrzení stěžovatele, kterým krajský soud neuvěřil a uzavřel, že nemá za prokázané, že by stěžovateli podmínky pro osvobození splňoval.

[12] Odůvodnění napadeného usnesení předně vychází z toho, že stěžovatel opomněl uvést, že je podnikatelem. Ačkoliv krajský soud nevyslovil přímo, že z takové činnosti musí stěžovateli plynout příjmy, které zatajil, tento jeho závěr z napadeného usnesení lze dovodit. V opačném případě by se krajský soud nedomníval, že stěžovatel měl do prohlášení skutečnost o existenci živnostenského oprávnění uvést, neboť v rámci prohlášení o výdělkových poměrech není po žadatelích o osvobození od soudních poplatků požadováno, aby uvedli, zda podnikají, ale právě jaké jsou jejich „*příjmy z podnikání*“ (viz část V. prohlášení). Stěžovatel podle údajů plynoucích ze živnostenského rejstříku skutečně byl ke dni vydání napadeného usnesení krajského soudu držitelem živnostenského oprávnění, jež v té době nebylo pozastaveno. Zároveň však z historie zapsaných údajů vyplývá, že provozování živnosti ve všech třech oborech, pro něž stěžovatel živnostenské oprávnění získal, bylo přerušeno od 15. 8. 2012 do 31. 8. 2015 a od 20. 7. 2016 do 20. 7. 2018, z čehož podle Nejvyššího správního soudu nelze dovodit, že by stěžovatel měl úmysl jako podnikatel činit výdělečnou činnost soustavně (srov. § 420 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). Tuto skutečnost krajský soud v napadeném usnesení nezohlednil, stejně jako skutečnost, že přerušování živnostenského oprávnění stěžovatele skončilo pouhý měsíc před vydáním napadeného usnesení. Krajský soud se nikterak nezbyl tím, jak by stěžovateli za takovou dobu mohly z případné podnikatelské činnosti plynout nějaké příjmy, které by měl v prohlášení zaslaném soudu zohlednit. Tím spíše pak nelze stěžovateli vytýkat, že v prohlášení doručeném společně s žalobou Městskému soudu v Praze 10. 4. 2018 neuvedl žádné příjmy z podnikání a z jiné samostatně výdělečné činnosti, neboť v uvedené době bylo jeho živnostenské oprávnění přerušeno. Měl-li v důsledku změny uvedených okolností krajský soud pochybnosti o aktuálnosti, správnosti či úplnosti stěžovatelem uvedených informací, měl jej vyzvat k doplnění anebo dovysvětlení údajů o výdělkových poměrech. Krajský soud však po předložení spisových podkladů od městského soudu stěžovatele pouze vyzval, aby doložil výpisy z bankovních účtů. V návaznosti na to lze ještě dodat, že ke skutečnosti, že stěžovatel svá živnostenská oprávnění opětovně dne 5. 9. 2018 přerušil (tedy po vydání napadeného usnesení), nelze v této fázi řízení před Nejvyšším správním soudem přihlížet (srov. § 109 odst. 5 s. ř. s.).

[13] S ohledem na výše uvedené se Nejvyšší správní soud ztotožnil i s námitkou stěžovatele, že z existence webových stránek (www.autodily-usa.cz), kde je uvedeno jméno stěžovatele jakožto kontaktní osoby, automaticky nevyplývá, že by inzerovanou podnikatelskou činností nadále provozoval a měl z ní příjmy. Navíc lze z veřejně dostupných a zjistitelných metadat fotografií vyobrazujících autodíly a upravená auta na uvedených webových stránkách zjistit, že byly pořízeny v průběhu roku 2009. Jelikož se tedy nejedná o aktuální fotografie a jelikož z webových stránek není zřejmá aktuální

pokračování

podnikatelská činnost, nelze ani z této skutečnosti vyvozovat závěry o stěžovatelových aktuálních majetkových či výdělkových poměrech.

[14] Pokud pak jde o uskutečněný telefonát stěžovateli provedený krajským soudem, Nejvyšší správní soud uvádí, že povinností krajského soudu nepochybně je řádné hodnocení toho, zda nemajetnost žadatele o osvobození je skutečná a nikoliv pouze tvrzená (srov. výše již citované usnesení zdejšího soudu sp. zn. 1 As 70/2008) a zda žadatel skutečně splňuje podmínky pro osvobození od poplatku (srov. též AULICKÁ, Jana. *Judikatura NSS: Soudní poplatky a náklady řízení ve správním soudnictví*. In: *Soudní rozhledy*, č. 9, roč. 2014, s. 302). Zároveň však platí, že „*tvrdí-li účastník řízení před správním soudem pro účely rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků, že nemá dostatečné prostředky, avšak existují-li pochyby o pravdivosti účastníkovy tvrzení, je na soudu, aby si, pokud možno v součinnosti s účastníkem, dalším šetřením učinil co možná nejpresnější obraz o tom, jaké jsou skutečné majetkové poměry účastníka*“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2015, čj. 2 As 153/2015-27). Jistě mohou nastat situace, kdy je z prohlášení žadatele o osvobození od soudních poplatků a jím doložených podkladů (či soudního spisu) zjevné, že tvrzení žadatele jsou nevěrohodná či neúplná. V takovém případě bude na místě žádost o osvobození od soudních poplatků zamítnout (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, čj. 1 As 39/2009-88). To však není případ projednávané věci, v níž krajským soudem užití argumenty zpochybňující věrohodnost tvrzení stěžovatele nemohou obstát. I ze závěrů úředního záznamu o uskutečněném telefonátu, podle něhož „*mohou být náhradní díly k dispozici*“ a „*jejich seznam lze poslat na mail*“ totiž nelze dovodit nevěrohodnost tvrzení stěžovatele o jeho příjmech. Měl-li krajský soud pochybnosti o aktuální osobní, majetkové či výdělkové situaci stěžovatele, bylo na místě stěžovatele vyzvat, aby svá tvrzení z dubna 2018 doplnil o nové údaje, případně aby vysvětlil nesrovnalosti, které z jím poskytnutých údajů vyplývají (to se může týkat např. i informace z lékařské zprávy ze dne 6. 4. 2018, podle níž chce stěžovatel ukončit dočasnou pracovní neschopnost). Krajský soud tak ovšem neučinil a usnesení o zamítnutí založil na skutečnostech, které ani společně nemohou být dostatečné ke znevěrohodnění tvrzení stěžovatele, pokud jde o podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

[15] Na základě výše uvedeného dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že krajský soud při rozhodování o žádosti stěžovatele na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pochybil, neboť řádně neposoudil situaci stěžovatele z hlediska naplnění podmínek dle § 36 odst. 3 s. ř. s. pro osvobození od soudních poplatků a dopad, jaký by na tuto situaci měla povinnost uhradit soudní poplatek v celkové výši 6 000 Kč.

[16] Nejvyšší správní soud tedy shledal, že kasační stížnost je důvodná, a proto napadené usnesení krajského soudu podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení. Krajský soud v něm bude vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[17] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhoduje v případě zrušení jeho rozhodnutí krajský soud (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 3. dubna 2019

JUDr. Petr Mikeš, Ph.D.
předseda senátu